

BULÁNYI GYÖRGY

A SZENTLÉLEK MŰKÖDÉSE AZ EGYHÁZBAN

(KISÉRLET)

1. Az első nemzedék látása

A kötés és oldás hatalmát Jézus átadta a maga Egyháznak: Péternek is (Mt 16,19), a Tizenkettőnek is (J 20,23), a gyülekezet egészének is (Mt 18,18). Ez az oldás és kötés jelenti egyfelől annak a megállapítását, hogy mi tetszik, mi nem tetszik az Istennek, másfelől pedig, hogy ki tetszik, ill. ki nem tetszik az Istennek (vö: KIO 32a). Mindez következménye a Lélek lehellődésének, amelyet egész Egyháza számára biztosított Jézus. Mindenfajta személyi különbségtevés nélkül ígérte meg Egyháznak, hogy elvezeti azt a teljes igazságra: minden személyi különbségtevés nélkül biztosította bíróság elé kerülő övéit, hogy maga a Szentlélek fog beszélni bennük.

A „Nem ti lesztek a beszélők, hanem Atyátok bennetek beszélő Lelke” (Mt 10,20) fogalmazás jól mutatja a Lélek és az ember kölcsönös egymásban-levésének tapasztalataink világánál meg nem érthető titkát. Világosan utal arra, hogy *nem lehet maradéktalanul világossá tenni az ember számára az Isten bennünk való működését*, tehát a Szentlélek asszisztenciáját sem. Mindenképpen ellentmondás-ízzel terhes számunkra tehát a jézusi fogalmazás: nem mi beszélünk, és mégis mi beszélünk.

Az első keresztény nemzedék – az Apostolok Cselekedeteinek tükrében – meg volt győződve erről az egyetemes asszisztenciáról: arról, hogy a Lélek eltölti az embert, a Lélek cselekszik az emberben, a Lélek beszél az emberben. „Megteltek mind Szentlélekkel... az utolsó napokban kitöltök Lelkemből minden halandóra... és megteltek mindnyájan a Szentlélekkel... a Szentleket Isten megadta azoknak, akik engedelmeskedtek Neki... leszállt a Szentlélek mindazokra, akik hallgatták az ígét...” stb. (Csel 2,4,17;4,31;5,32; 10,44). Kikről van szó? A „felső szobában” (Csel 1,13) levőkről, az első háromezerről, a későbbi jeruzsálemi gyülekezetről, Kornéliusz házanépéről... azaz zsidókról és pogányokról, tehát mindenkiről, aki az Isten népét alkotja. A Lélek cselekszik is. Irányítja pl. útjaikban azokat, akikben benne van :”Kelj fel és menj dél felé... amikor a vízből kijöttek az Úr Lelke elragadta Fülöpöt... Ők tehát, miután a Szentlélek kiküldte őket, lementek Szeleukiába... Végigmentek Frigia és Galácia földjén, mivel nem engedte nekik a Szentlélek, hogy hirdessék az ígét Ázsia tartományban. Amikor Mizia felé mentek, próbáltak Bitiniába jutni, de nem engedte őket Jézus Lelke... És most íme, én Lélekben megkötözve Jeruzsálembe megyek...” (Csel 8,39;13,4;16,16-7;20,22). Azt is cselekszi a Lélek, hogy előljárót rendel Isten népének: „Viseljetek gondot... a nyájra, amelyben titeket a Szentlélek felügyelőkké tett...” (Csel 20,28). Beszél is a Szentlélek, akár az Ószövetség szerzőin, akár az Apostolok Cselekedeteiben szereplő keresztényeken keresztül: „...amit előre megmondott a Szentlélek Dávid szája által Júdásról...; és nem tudtak ellenállni annak a Léleknek, amellyel beszélt (István)...; Agabus bejelentette a Lélek által, hogy nagy éhínség lesz...; Így szól a Szentlélek: azt a férfit, akié ez

az őv, így kötözik meg Jeruzsálemben a zsidók...; (a tyrusi tanítványok) mondták Pálnak a Lélek által, hogy ne menj el Jeruzsálembé...; mert jónak látta a Szentlélek és mi is" – írják a Jeruzsálemben zsinatozó testvérek az antiochiai testvéreknek (Csel 1,16;6,10;11,28;21,11.4;15,28). Az Újszövetség biztosítja tehát a Szentlélek asszisztenciáját általában a tanítványoknak is, a vezetőknek is, és Péternek is. Be is mutatja ennek az asszisztenciának a megvalósulását az összes keresztényeken is, a vezetőkön is, Péteren is.

Nem biztosítja viszont *az írt szövegeknek* ezt az asszisztenciát, vagy legalább is *nem másképp és nem különösebb módon*, mint az élőszóval elhangzó szövegeknek. Jézus nem beszélt arról, hogy a Szentlélek majd könyveket fog sugalmazni az Ő népének, és hogy ezek a könyvek lesznek az Egyház legfőbb eligazítói abban, hogy hűséges maradjon Alapítójának szándékaihoz. Annyi azonban nagyon is nyilvánvaló a fentiekből, hogy ha hallhatjuk a valakikben beszélő Szentlelket, akkor olvashatjuk is az Isten Lelkének a szövegét, amennyiben az illető leírja azt, amit a Lélek beszél benne.

2. Mitől szentírás az Újszövetség?

Az Isten a Maga Lelkét lehelte belé az emberbe. A Jézusban történt kinyilatkoztatás megújítja ezt a belénk-lehelődést és az eredeti keveretlenségben biztosítja számunkra a Lelket. A különböző kultúrák vallási zsenije az emberbe belelehelte eme Lélek által mondták mindig, amit mondtak. Enélkül egy kultúrán belül sem születhettek volna meg azok a könyvek, amelyeket az akkor és ott élő Isten-keresők a maguk Istentől kapott „szent” könyveiként öleltek át nagy-nagy kegyelettel. Jézus a legkifejezettebben biztosította a maga népének, hogy az Atyaisten és az Ő Lelke fog beszélni belőle. Ha az értelem fényével nyomozom az Újszövetség létrejöttét, annak *első létrehozó okaként* mindenképpen szerepel az az asszisztencia, amelyet az Isten mindenkor megad a maga képére és hasonlatosságára teremtett embernek, ha ez az ember Feléje akar fordulni, Őt akarja keresni, az Ő hangjait akarja hallani. A „kinyilatkoztatás” szó sokféle értelmet hordozhat – a szó mögötti valóság többféleségének megfelelően. A legtökéletesebb értelemben vett kinyilatkoztatás abban áll, hogy Isten emberi alakot öltve magára vagy négy évtizeden keresztül emberként közöttünk élt, s harmadfél esztendőn keresztül a nyilvánosság előtt – tehát jól láthatóan és hallhatóan – beszélt és cselekedett, tanított és élt, s ezzel bemutatta és elmagyarázta, hogy miképpen gondolja és akarja Isten az általa megteremtett ember életét. Az Újszövetséget részint olyanok írták, akik szem- és fültanúi voltak ennek a kinyilatkoztatásnak, részint Pál (és az ő tanítványai), aki egészen különleges közelségbe került misztikus és nem misztikus úton az említett kinyilatkoztatással. *A második létrehozó ok* tehát a Jézusban történt kinyilatkoztatás, amelyet ez a könyv tartalmaz – a „szemtanúk” tollából; amely könyv nem dicsekedhetett így Pállal (és tanítványaival) kitágított értelmű „szemtanú-szerzővel”, nem lett Újszövetséggé, bármily kiválóan is tükrözte vissza a Jézusban történt kinyilatkoztatást (Didaché).

Nagyon sok írás készülhetett a gombamódra szaporodó első századi gyülekezetekben, amelyekben ott éltek még a közvetlen tanúk és azok, akik az első közvetítő kéztől kapták az információkat arról a harmadfél esztendőről. Mégsem lett mindezekből az írásokból Újszövetség. Nagyon sok elveszett belőlük, kevés idézett-nyommal vagy anélkül. Minek

következtében nem vesztek el a „szemtanúknak” az Újszövetségben benne levő könyvei? (Az értelem fénye mellett nyomozzuk tehát tovább az Újszövetség „szentírásvoltának” létrehozó okait.) Annak következtében, hogy kedvelt olvasmányokká lettek, s ennek folytán tekintélyhez jutottak ezek a könyvek az első, majd a további századok gyülekezeteiben akkor, amikor még semmiféle kánon sem állt rendelkezésre, amely eligazítást nyújtott volna, hogy melyik könyv számít szentírásnak és melyik nem. A kedvelté levés s a tekintélyre jutás igen szoros kapcsolatban, okozói kapcsolatban áll az el nem veszéssel. Mondjuk, a Máté-evangéliumot tartalmazó legelső östekerics X egyházközségben készült el. Annak költségére, vagy Mátééra, de ő odaadta használatra az X egyházközségnek. Meglátogatta ezt az egyházközséget az Y egyházközség egy tagja. Tetszett neki a tekerics, s beszámolója alapján az Y egyházközséghez tartozók megszavazták a lemásolási költséget. X egyházközségnek lehetett sok más tekerics is, amelyek nem tetszettek meg a máshonnan jövő testvéreknek, s így nem másoltatták le azokat. A kevésbé népszerű tekericsből, ha a használatától vagy az idő vasfogatól megrongálódtak, az X egyházközség maga sem készített újat. Ennek a skémának a keresztény glóbusra kiterjesztésével előáll a helyzet, hogy egyre több és több egyházközség rendelkezik Máté-tekerccsel, s a keresztény írások már az első század végén tele vannak Máté-idézetekkel (pl. a Didaché). A fenti skéma valamikor a második és harmadik század során megteremti azt a helyzetet, hogy minden jelentősebb egyházközség rendelkezik számos tekerccsel, s e számos tekerics között éppen azokkal a tekericssekkel is, amelyek az Újszövetség 27 könyvét tartalmazzák. Ezek a könyvek tetszettek meg tehát a kortársak, a szemtanú írásai közül, ezek lettek kedvelt olvasmányok. Enélkül a megtetszés nélkül ma nem lenne Újszövetség. S ha más könyvek tetszettek volna meg, akkor nem ez a 27 könyv az Újszövetség. Harmadik mozzanattal, létrehozó okkal állunk itt szemben. S ez nem kevésbé szent, mint ez az előző kettő. Ez a megtetszés, a könyvsiker, semmiképpen nem profán, méltatlan mozzanat Szentírásunk létrejövési folyamatában. *Ez a harmadik létrehozó ok.* Jézus megígérte a Maga gyülekezetének, a Maga népének az Ő Lelkét. Ez a Lélek formálta közvetlenül (első mozzanatunk) és formálta közvetve – a harmadfél esztendő történéseit-szavait továbbadó idősebb testvérek szóahagyománya (második mozzanatunk) – azokat, akik olvasták-hallották s ennek nyomán lemásoltatták, vagy le nem másoltattak egy tekericset. A bennük levő, s bennük működő Lélek kritikájával hallgatták ezeket a tekericsket, s a Lélek helyeslő kritikájának volt a következménye egy-egy újabb lemásoltatás. Azaz az Isten Lelkétől átjárt közösségnek, közösségeknek el kellett fogadnia a tekericset olyanként, hogy abból az Isten Lelke szól, hogy az harmóniában van azzal, amit ők Jézusban történt kinyilatkoztatásnak tudnak.

Ezt a három mozzanatot kinyomozhatja a kutató emberi értelem. Ezen túl – legalábbis jelen látásunk szerint – alighanem falba ütközik az emberi értelem, s amit még mondhat, az lehet tiszteletreméltó megközelítési kísérlet, de aligha további világosságot nyújtó logos. Csak egy-két szemelvény ezekből a megközelítésekből: „A szent szerzők tagok, akiknek Krisztus, a Fő diktál” (Ágoston). A sugalmazottság ténye „Istennek, mint mesteroknak és a hagiográfusnak, mint eszköznek eleven egysége... ahol Isten őskori tevékenysége mesteroki jelleget ölt, ott a teremtett oknak, mint eszköznek teljesítőképességét egyenest magasabb teljesítés-fokra emeli... Isten a sugalmazásban nem akarja fölöslegessé tenni a hagiográfusnak emberi öntevékenységét...” (Schütz, Dogmatika I.174-5). Úgy tetszik, nincs mód érthető szót szólunk

arról, hogy különbözik-e és miben különbözik az isteni működés mondjuk Szent Máté prédikációja és Máté evangéliumírása közben. Avagy a Máté-evangélium vagy a Didaché írása közben. Az Isten Egyházában ma is élő és működő Lélek (a bennünk megfogalmazódó ítéletei alapján) a korai vagy nem-korai kánonon kívüli keresztény írásokban ugyanúgy megtalálhatja önmagát, amint a kánoniakban. Azaz tartalmilag maradéktalan igent mondhatunk pl. Antióchiai Szent Ignác levelére, avagy a közép- és jelenkor különböző keresztény írásaira. Nincs mód szövegbeli, azaz belső érvel tetten érnünk valami további „sugalmazottságból fakadó” pluszt. Van-e ténylegesen ilyen sugalmazottsági plusz, ez tapasztalati, következtetésbeli alapon el nem dönthető.

Föltehető azonban egy kérdés: *Feltétlen szükség van-e valami pluszra, azaz egy negyedik létrehozó okra?* Erre – a fontoló értelem alapján – úgy gondolom, határozott választ kell adnunk: Nincs rá szükség. Miért? Mert a felsorolt három mozzanat feltétlenül elegendő biztosíték arra, hogy a könyv segítségével is az Egyház az idők végezetéig birtokában maradjon Krisztus ama igazságának, amely számunkra alapvetően abban az áldott harmadfél esztendőben gyökerezik. Mindezekkel nem kevesebbet mondok, mint azt, hogy Szentírásunk létrejöttéhez nincs szükség semmiféle csodás belenyúlásra, Istennek módja lehetett és volt is, ily belenyúlás nélkül, csupán csak a Jézusban történt kinyilatkoztatás, a megtestesülés csodájával, annak segítségével szentíráshoz juttatni az Ő népét. Egyébként a Lélek rendes, nem csodás működése minden külön isteni belenyúlás nélkül is – csoda: a szabad teremtmény képes ugyanis olyan fokban azonosulni az Ő Istenével, hogy szabadon olyan szavakat mond, amelyeket az Isten a Maga Lelkének szavaiként ismer el. Minden csodás belenyúlásnál „csodásabban” konstruálta meg a teremtő Isten a Neki szabadon igent mondani képes teremtményét, az embert.

3. A Péter-tiszt optimális betöltése

A Messiásként közöttünk élt Isten odaadta a Maga Lelkét az Egyháznak. Hatalmat adott neki arra, hogy az Isten nevében nyilatkozzék. Az odaadottság és a kiszolgáltatottság Istene odaadta és kiszolgáltatta magát az Egyháznak: hajlandó azonosítani magát annak döntéseivel. Kinek a döntéseivel azonosítja magát az Isten? (KIO 32 az utolsó bek.) Személyében a mindenkori Péter felel legelsősorban azért, hogy Isten Egyháza megmaradjon a Krisztus igazságában. Egyedül képtelen erre a feladatra. Csak a Tizenkettővel és az Isten egész népével együtt képes.

A történelmileg kiformalódó egyházi tanítás a Péternek tulajdonított asszisztenciát másnak, kevesebbnek látja, mint a Szentírásnak biztosítottat. E szemlélet szerint a Péter-nyilatkozatoknak nem az Isten a szerzője (mint a Szentírásnak); ezeket csupán tévedhetetleneknek állította az Első Vatikáni Zsinat. Gondolom, a kialakult katolikus gondolkodás nem érvényesség szempontjából akar itt különbséget tenni a Szentírás és Péter nyilatkozatai között; hiszen a tévedhetetlenséget a Szentírásról is állítja. A Szentlélek asszisztenciájának a módjában van itt a különbség: a Szentírás esetében szerzőként asszisztál a szent szerző mellett (a szent szerző asszisztál neki?), a Péter-nyilatkozatokban tévedéstől-megőrzőként asszisztál. Mind a két asszisztálási mód különböznék a katolikus felfogás szerint

attól az asszisztálástól, amelyet a Szentlélek Úristen bármely egyéb, magát az Istennek odaadni akaró lélek számára készséggel produkál. Láttuk már a Szentírással kapcsolatban, hogy az emberi ráció e különbségeknek sem tényét, sem pedig mibenlétét megállapítani nem képes. Tény és mibenlét – egyaránt az isteni belenyúlások világába utalnak bennünket, amely belenyúlások elvi lehetőségét tagadni nem lehet, de a szükségességét feltétlenül igazolni kell, ha egyszer az a Jézusban történt kinyilatkoztatásból feltétlen bizonyossággal meg nem állapítható. *Szükség van arra, hogy ily' csodás isteni belenyúlás biztosítsa Péter számára a tévedhetetlen mondatok megfogalmazását ahhoz, hogy a reábízott Egyház megmaradhasson a Krisztus igazságában?* – hangzott el pár éve Küng ajkáról. Küng nem-mel válaszolt. Az akták nincsenek lezárva.

A történelmi tapasztalatok azt mutatják, hogy Isten sem a Szentíráson, sem Péteren, sem másokon keresztül nem gondoskodott oly jellegű asszisztenciáról, amely az Isten állásfoglalását *v i t a m e n t e s b i z t o n s á g g a l* képviselhetné a mindenkori kérdező ember számára. *Péter is, a Szentírás is, és nyilatkozataik mindenkori értelmezői is ki vannak téve annak, hogy a múlt időben változó, új kérdéseket feltevő s a régieket másképpen megfogalmazó ember számára csak többé-kevésbé kielégítő választ adnak,* amelynél a későbbi korok Lélek által kérdező emberének kell a Lélek által megfelelőbb választ adnia, hogy nyugalmat találjon igazságkereső lelke. Aligha vitatható történelmi tapasztalással állunk itt szemben. Oka? Az, hogy mindhárman oly jellegű asszisztenciát kapnak, amelyek nem hatálytalanítják a nyilatkozatokban megformálókban azt az emberi természetet, amelynek igazság-megismerő és megfogalmazó képessége fejlődő és nem korlátlan jellegű. Az emberi ismerés minden területén *érvényesül a „Több szem többet lát” elve.* Ezt az elvet akár a tudomány, akár a gyakorlat az emberi élet minden területén érvényesíti, mert feltétlen feltétele a jobb megoldások megtalálásának. Alapja ennek a gyakorlatnak az ember személyi méltósága; az, hogy az értelmes Isten volt az, aki a Maga képére és hasonlatosságára az embert megteremtette. Ugyanezen okon biztosítja Jézus a Maga Lelkének az asszisztenciáját gyülekezetének minden tagja számára, mégpedig oly korban, amikor nagyobbára csak Ő, a Kinyilatkoztatás tette lehetővé az ember személyes méltóságának teljes megbecsülését. A Szentlélek asszisztenciájának beszűkítése – akár az első század bizonyos írásaira, akár bizonyos személyekre (azaz múltban vagy jelenben) – mindenképpen reakciós tevékenység volna Jézus Egyházán belül.

4. A közösség, mint a Lélek eszköze

Mindezek eredményeképpen tegyük fel a kérdést: mi a feltétele annak, hogy Isten Egyháza a maga egészében optimálisan lássa el azt az Istentől kapott feladatát, hogy eljuttassa az emberiséghez Isten igazságát? Felelünk. A Szentlélek működése. Kiben és mikor? Péterben, a Tizenkettőben, az egyes hívőben. Mégpedig ma is, az Egyház múltjában is, különösen az Egyház első évtizedeiben úgy, ahogyan azt számunkra elsősorban a 27 könyv megőrizte, azaz *a Szentlélek működése a hívők rendezett közösségeiben tegnap és ma és mindenkoron.* A Szentlélek működésének minősége befolyásolható? A Lélek asszisztenciája gondoskodik arról, hogy az emberiséghez eljusson az Isten igazsága olyan mértékben, ami szükséges és

elégendő ahhoz, hogy az ember az ő Istenéhez eljusson. Ez a mérték lehet nagyobb és kisebb, azaz a célra alkalmasabb vagy kevésbé alkalmas. De ez a mérték-variancia nem a Szentlélek asszisztálási készségén fordul. Máson. Azon, hogy az egyes ember mennyiben él úgy, hogy a Szentleket magában meghallhassa. És azon, hogy mennyire hajlandó meghallani a másik emberből szóló Szentleket. Minél optimálisabb ez a két változó, annál teljesebbé válik számunkra az asszisztálni kész Szentlélek igazságmegmutató funkciója. Mindez annyit jelent, hogy amennyiben az Egyházhoz tartozók figyelnek a bennük szóló és a múltban-jelenben másokban szóló Szentlélekre, az első évtizedekben a 27 könyvet megíró testvéreikben-elődjeikben szóló Szentlélekre különösen is, a kétezer esztendő dokumentumain keresztül is hallható Szentlélekre, akkor a Léleknek módja van optimálisabban végezni azt a munkát, amelyre az Atya és a Fiú elküldte Őt.

Kérdezzünk tehát reá a címben felvetett kérdésre: Intézményes a Szentlélek asszisztenciája az Egyházban? Ha az „intézmény” emberi tényezőktől független isteni igazságközvetítést jelent, akkor nem-mel kell válaszolnunk, mégpedig akár Péterre, akár a Szentírásra gondoljunk is, mint eme isteni intézmény letéteményeseire. Ha viszont az „intézmény” emberi tényezőket figyelembe vevő organizmust jelent, akkor igen-nel kell válaszolnunk. A Lélek asszisztenciája, annak sikere, alapvetően függ a „Péter”, a „Szentírás”, az „egyes hívő” mozzanatain túl a „közösség” és az „egyes közösségek” mozzanataitól. Az egyes hívő ugyanis önmagában és méginkább a maga konkrét és élő szeretet-közösségén belül figyelheti-hallhatja legközvetlenebbül a Szentlélek megszólalásait. E konkrét szeretet-közösségek önmagukon belül koordinált, közös nevezőre hozott Lélek-nyilatkozatainak kell eljutniuk horizontálisan a többi közösségekhez, s találkozniuk ezeknek az ugyancsak koordinált Léleknyilatkozataival. S el kell indulniuk mindezeknek a nyilatkozatoknak vertikálisan is, azaz az egymás fölé rendelt közösségek irányába, föl egészen a Tizenkettők legfelsőbb közösségi szintjéig, amelyben már Péter a közösség meghallott hangjainak a koordinálásáért felelős személy. Ha a legkülönbözőbb szintű közösségek koordinálják és tovább juttatják a maguk meghallgatásait, akkor Péternek módja van a Szentlélek megsokszorozott működésének eredményeit koordinálni és enunciózni.

A fentiekből következik, hogy Isten népének, Isten közösségeinek – az azokban működő Lélek s az állandóan változó-fejlődő és Istentől kapott fejlődő értelme erejében – szent kötelessége interpretálni a mindenkori kérdező ember számára a Szentírásban és Péter-nyilatkozatokban foglaltakat. Szent kötelessége újra és újra megállapítani, hogy – mindenkori tudata, a Lélektől meghatározott tudata alapján – mi képviseli a már megfogalmazott, meghatározott szövegekben lényegében módosíthatatlan isteni igazságot, s mi az, ami korszerűbb interpretálást igényel. A kérdező ember számára nincsenek, nem lehetnek végérvényesen lezárt válasz-rendszerek. Még a sokkal több tapasztalati alappal rendelkező természettudományokban sem lehetséges ez (a tegnap élenjáró könyvek mára salabakterrá lesznek). Hogyan volna ez lehetséges akkor, amikor a véges emberi értelem a számára teljességgel kimeríthetetlen, az Istent, az Isten-képző embert és e kettő viszonyát kutatja? Az újra fogalmazhatás elvi szakrális befagyasztani akarása a teljes lehetetlenülést jelentené a kérdező ember, és így a Jézus ügye számára is. Napjainkban a teológus gondjának legalább felét teszi ki az eddigi megfogalmazások eltúlzott tekintélye. Isten a Maga népe közösségének

s e közösséggel együtt Péternek biztosította a Lélek asszisztenciáját. Azaz sem a közösségnek Péter nélkül, sem Péternek a közösség nélkül. Az egyházi tanítóhivatal nem független az Egyház élő közösségeiben folyó tanúbizonyságtételtől. Az egyházi tanítóhivatal nem lehet a múltban definiált tételektől sem független, sem pedig azoktól kizárólagosan és betű szerint függő. *Az egyházi tanítóhivatal csak az Egyház múltjában és jelenében egyaránt hatékonyan működő Lélektől lehet függő,* s éppen ezért nem enunciálhat bármely kérdésben módosíthatatlan megfogalmazásokat, mert nem tudhatja, hogy az egyik vagy másik kérdést Isten népe nem fogja-e – a Lélek erejében – a jövőben másképpen látni.

A pápa tévedhetetlen az ex-cathedra nyilatkozatokban? Ennek a kérdés-megfogalmazásnak nem szabad feltételeznie az emberi tényezőktől független intézményes biztosítást. A lesátározott és Jézust-megtagadó Péter önnönmagában nem lehet semmiképpen sem e biztosíték hordozója, mert ember, és nem lehet senki más sem, mert ember. Láttuk, hogy a Szentírás sem azért hordozója annak, amit hordoz, mert Isten szavatol mellette a 27 könyvet létrehozó és elfogadó emberi tényezőktől függetlenül. De a pápa ebben az esetben is betöltheti Krisztus rendeléséből azt a funkciót, hogy optimálisan képviseli – a reábízottak segítségét is felhasználva – azt, amit Jézus reábízott... azt t.i., hogy eldöntse, mi tetszik, és mi nem tetszik az Istennek, és ki tetszik, vagy ki nem tetszik az Istennek.

5. A magát kiszolgáltató Lélek

Századunkban a Lélek arra indít, hogy megszabaduljunk fölösleges deus ex machináktól. Isten nagyobb véleménnyel van teremtményéről, az emberről, mint ahogyan azt korábban el tudtuk volna képzelni. Ha megvolna magnószalagon Jézus minden szava, akkor is kellene a mindenkori ember interpretáló, és az ama szavakat a mindenkori kérdésekre feleletül adaptáló (elhagyó és kiegészítő) munkája, hogy ennek segítségével az Isten népe el ne feledje és tudatában-életében továbbvigye azt, ami ott a három év alatt elhangzott. Miképpen interpretáljuk ezt a Jézusban történt kinyilatkoztatást –, ez függvénye annak, hogy mennyire vagyunk az Isten népe. Függvénye az Isten közösségét alkotó emberi személyek tudatának és életének. Annál sikeresebb az interpretálás, minél közelebb áll az interpretáló személy élete a megtestesült Istenéhez. Oly' nagyon-nagyon jelentős ez, hogy a történelmi tapasztalatok erejében azt kell látnunk, hogy pápai tévedhetetlenség vagy protestáns tanítóhivatal-nélküliség vallása mellett egyaránt van mód elmennünk egyénileg és közösségileg az evangéliumi életalakítás lényegi tartalmai mellett – a tanítás és az élet síkján egyaránt. S mind a két gondolatrendszerben élve van mód közelébe kerülni az evangélium igazságainak. Egyszerűbben: vannak protestáns szentek és vannak katolikus nem-szentek is.

Lehet-e a Szentlélek nekünk asszisztálását úgy felfogni, mint a brácsa szerepét a prímhegedű mellett? – olvastam e kérdést egy hittankönyvben anélkül, hogy a könyv megfelelt volna reá. Most megpróbálok felelni reá. Úgy látszik, hogy nemcsak az Atya szolgáltatta ki nekünk a Fiát. Úgy látszik, hogy nemcsak a Fiú szolgáltatta ki nekünk magát. *Úgy látszik, hogy az Atya és a Fiú lelke is kiszolgáltatta magát nekünk.* Talán ez a magyarázata annak, hogy a Zebedeus-fiak kérésére a számáriaiak ellen büntető csodát alkalmazni nem hajlandó és utolsó csodáját a Jézust gyilkolni-kész főpapi szolga fülének meggyógyítására használó Jézusnak a

Lelke szembekerülve(?) asszisztál (ha asszisztál) Péternek az Ananiás és Zafira-ügyben (Csel 5,3.9), és asszisztál Pálnak Cyprusban Barjézussal, az álprófétával szemben (Csel 13,9-11). Az Isten a Maga Lelkét odaadta az ember hatalmába. Olyannyira, hogy még el is dobhatja ezt a Lelket. Ezért aztán egyéni helyzetünkötől függetlenül nem működik a Lélek bennünk és az Egyházban, mert a Lélek meg nem testesült. Csak rajtunk keresztül hatékony; rajtunk, akit az Isten szabadnak teremtett, s a szabadságunkat fel nem számolja.

Mindazonáltal bizalommal szolgáltatta ki magát az Isten Lelke nekünk. Bizalommal, mert Isten képére lettünk teremtve, Isten Lelke lehelődött belénk. Bizalommal, mert a megváltás szándékai reáépülnek a teremtésben lefektetett alapokra. S talán ez az oka annak, hogy *a múltó időben előbbrejutva egyre kevesebb deus-ex-machinát látunk szükségesnek ahhoz, hogy Isten terveit faraghasssa ki a krisztusi Omega felé haladó idő.*

(Az alcím: „kísérlet”. Kísérlet egy oly kérdés megválaszolására, amelyben az Újszövetség, a jézusi tanítás nem igazít el vitamentes biztossággal. A kísérlet nem hitvallás. A kísérletező elmondja, hogy mit mond neki a Lélek. Testvéreknek mondja el, hogy azok is szóljanak, hogy a kísérletező meghallhasssa a belőlük szóló Lelket is.)

1972

Megjelent: Karácsonyi Ajándék 1973, 2. kötet